

Német Nemzetiségi Tanösvény Szekszárdon Lehrpfad in Seksard

Előzmény - Vorgeschichte: Magyarországi német tanösvények létrehozása Ungarndeutsche Lehrpfade

Célja:

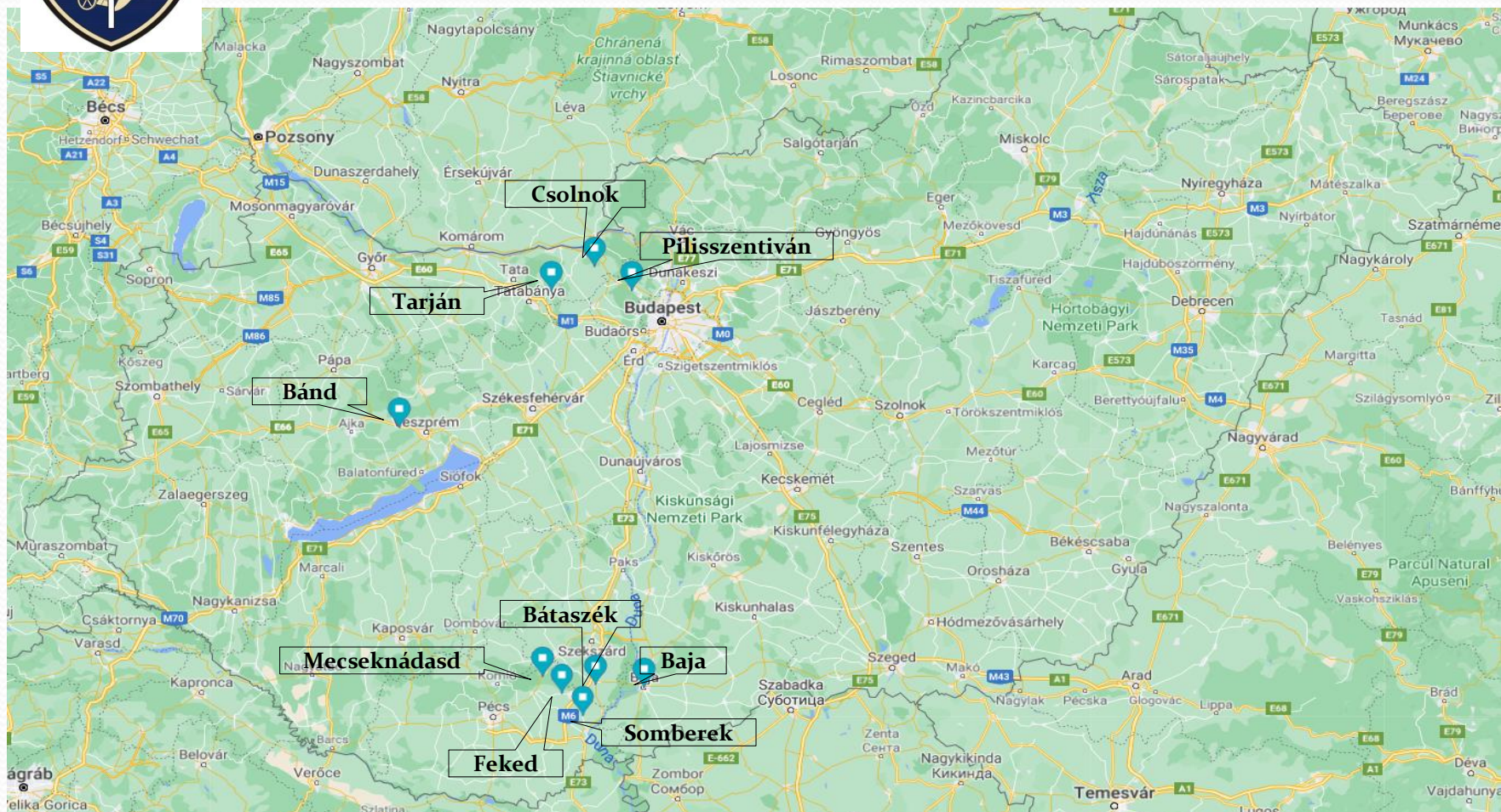
- a magyarországi német kultúra és identitás erősítése új, modern fenntartható módszerekkel.
- „Hálózatépítés magyarországi német településeken” program megvalósítása.
- Országos méretű projekt kiépítése, melyet a Német Szövetségi Köztársaság Belügyminisztériuma anyagilag támogat.

Eredmények:

- 9 tanösvény megvalósulása az ország különböző részein, a 2021. évi 3 nyertes pályázó tanösvény kivitelezés alatt.

Német nemzetiségi tanösvények Magyarországon Lehrpfade in Ungarn

A szekszárdi tanösvény kiépítésének célja Unsere Ziele

- az egymás mellett élést a különböző korú és különböző érdeklődésű csoportok **együttműködése** váltsa fel
- a projekt mentén lendületet kapjon a **közösségi** élet, miközben a városban maradandó értéket hozunk létre
- ne mások mondják el, hogy **mi milyenek vagyunk**, hanem mi magunk
- további **értékmegőrző** projektekre és kezdeményezésekre inspiráljon.

Terveink - Unsere Pläne

- Tematikus útvonal kiépítése figyelemfelkeltő táblákkal
- Állomások (információs táblák) elhelyezése az útvonal mentén, melyek információkat közvetítenek:
 - múltból, jelenről
 - helyi épületekről
 - szokásokról
 - történelemről
 - a város fontos személyiségeiről.
- Interaktív elemek alkalmazásával az érdeklődés felkeltése.
- QR kódos rendszer beépítésével a tudásanyag bővítése.
- Kísérő füzet, mint írásos úti kalauz készítése a jobb megismerés érdekében.
- Turisztikai vonzerő, a város büszkesége és látványossága legyen!

Mottó

„Csomagoljuk hagyományainkat modern köntösbe
annak érdekében, hogy a ma embere számára is
érdekesek és tanulságosak legyenek”

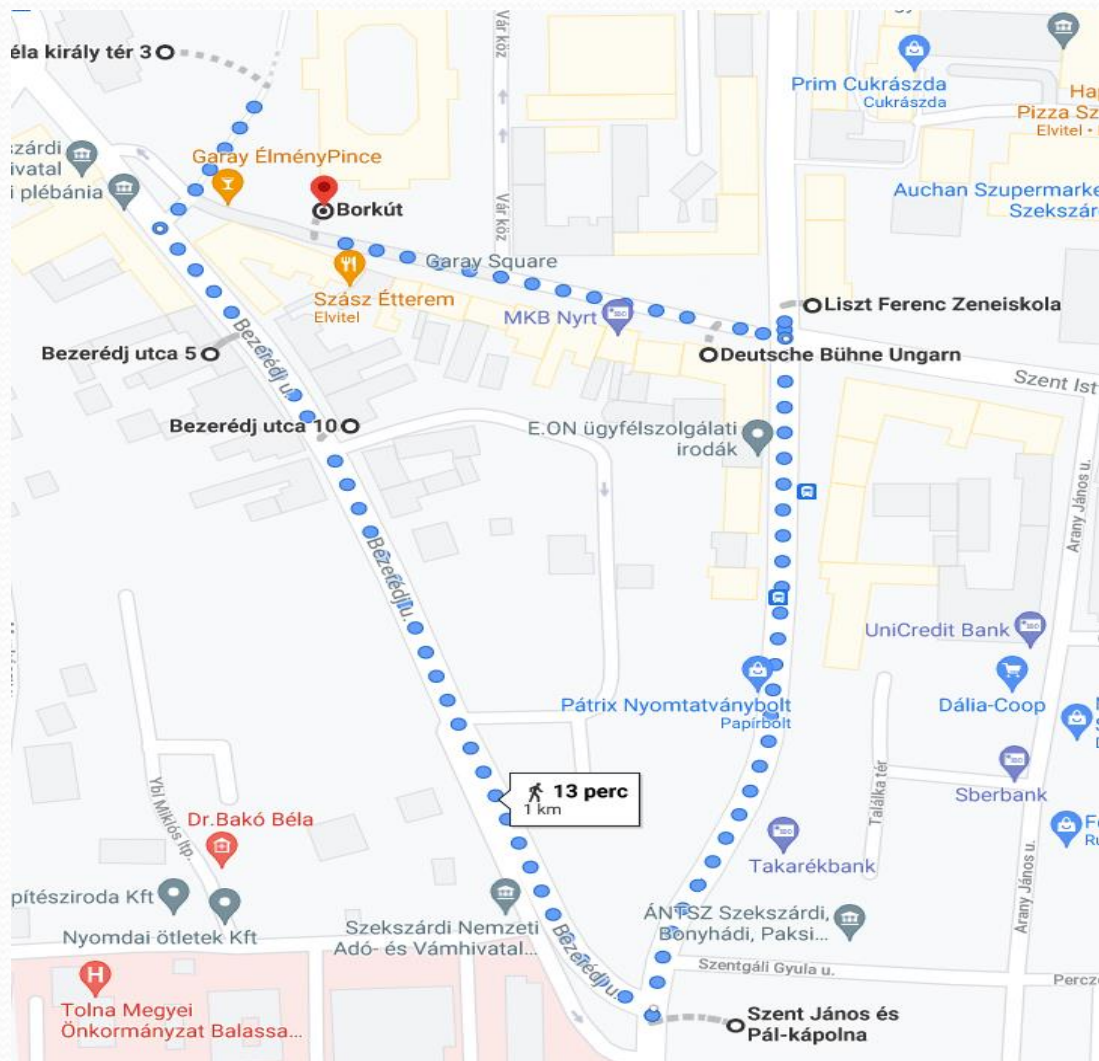

Vezérmotívum – Leitmotiv

„Szellemi közösség, egymás mellett élés”
„In der Vielfalt liegt Schönheit und Stärke.”

- A tanösvények tartalmi letéteményesei a helyi közösségek, ami garantálja a belső nézőpont érvényesítését.
- Mindazok összefogására, tudására van szükség, akik a német kultúra és hagyományok ápolásában és őrzésében bármely területen tevékenykednek.
- Annak meghatározása: mi az, ami összeköt bennünket a sokszínűség ellenére.

A szekszárdi tanösvény állomásai - Stationen

1. Szekszárdi Urunk Mennybemenetele templomkert
2. Bezerédj utca 5.
3. Bezerédj utca 10.
4. Szent János és Pál-kápolna
5. Liszt Ferenc Zeneiskola
6. Deutsche Bühne Ungarn
7. Borkút

A tanösvény tábla – Die Bedingungen der Tafel

Forrás: <http://lehrpfad.hu/bataszek-mariatisztelet/?lang=hu>

Jellemzők (formai követelmények):

- fő eleme a fa tartószerkezet (100x200cm),
- kis tetővel ellátott,
- UV védett kétoldalas fémtábla (100x80cm)
- ugyanaz a szöveg szerepel: egyik oldalán német, másikon magyar nyelven,
- szöveg mellett képek, rajzok, ábrák, térképek,
- motívumok és díszítő elemek.

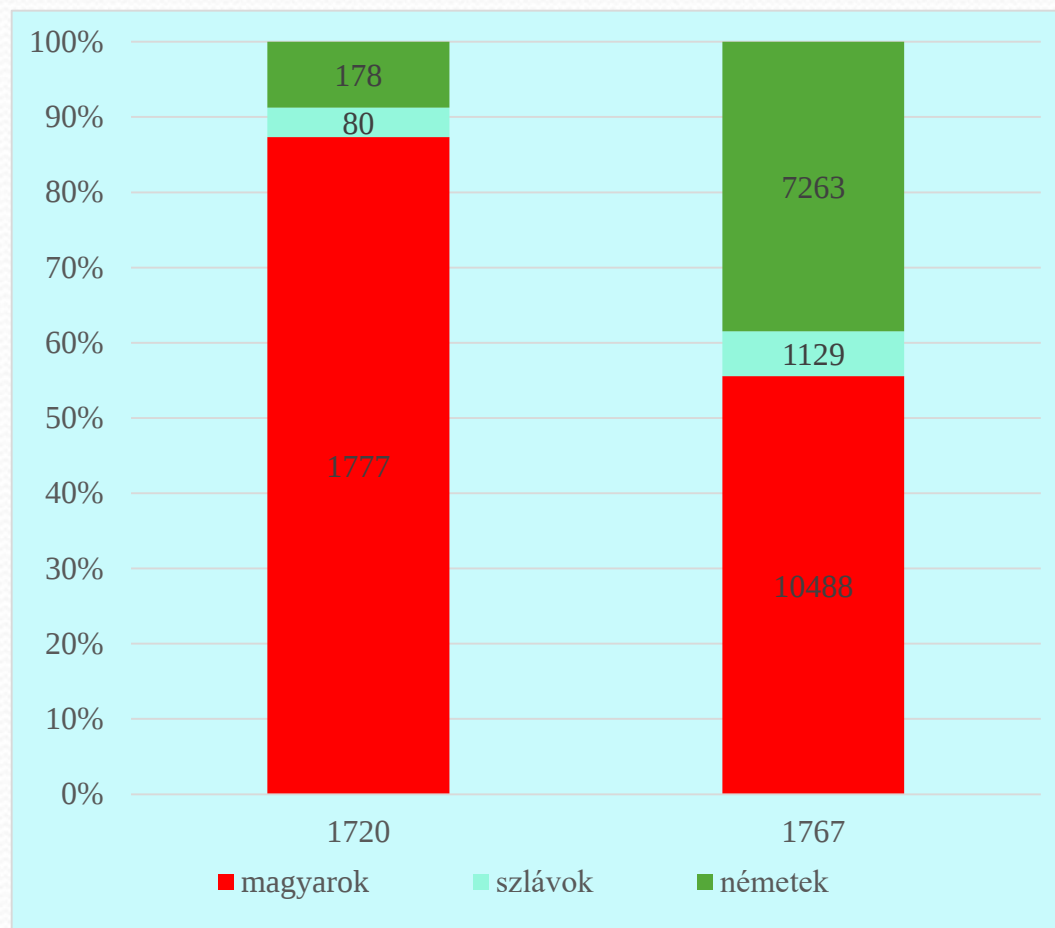
A tervezett táblák tartalmi elemei, témái Themen der Tafel

- 1. A „Schwäbische Türkei” városa: Szekszárd**
- 2. „Tiszteltessék, dicsértessék a szekszárdiakat”
„Verehrt, gelobt seien die Seksarder”**
- 3. „A több lábon álló” német-magyarok
Die „auf mehreren Füßen stehenden” Deutsch-Ungaren**
- 4. Krisztus szeretete sürget minket, Páli Szent Vince
„szereteteányai”
Die Liebe von Christus bedrängt uns, Töchter der christlichen Liebe
vom heiligen Vinzenz von Paul**
- 5. „Fekete elefánt” - Augusz-ház / „Schwarzer Elefant” – Augusz-Haus**
- 6. Kulturális élet, örökségünk / Kulturelles Leben, unser Erbe**
- 7. „Őseink szelleme a palackban” - A szőlő és bor városa
„Der Geist unserer Ahnen ist in der Flasche.”**

1. A „Schwäbische Türkei” városa: Szekszárd

- Első szekszárdi németek megjelenése (18. sz. eleje)
- Szőlőművelés, kovács, kádár, kőműves és más mesteremberek az első betelepülők
- Sikeres beilleszkedés - 18.sz. szekszárdi főbíróinak negyede német származású
- Második jelentős hullám a 20. sz. derekán – új otthonra találás – az elvesztett régi helyett
- Máig élő hagyományaik a jelenkori szekszárdi németiség identitásának alapját jelentik

1. A „Schwäbische Türkei” városa: Szekszárd

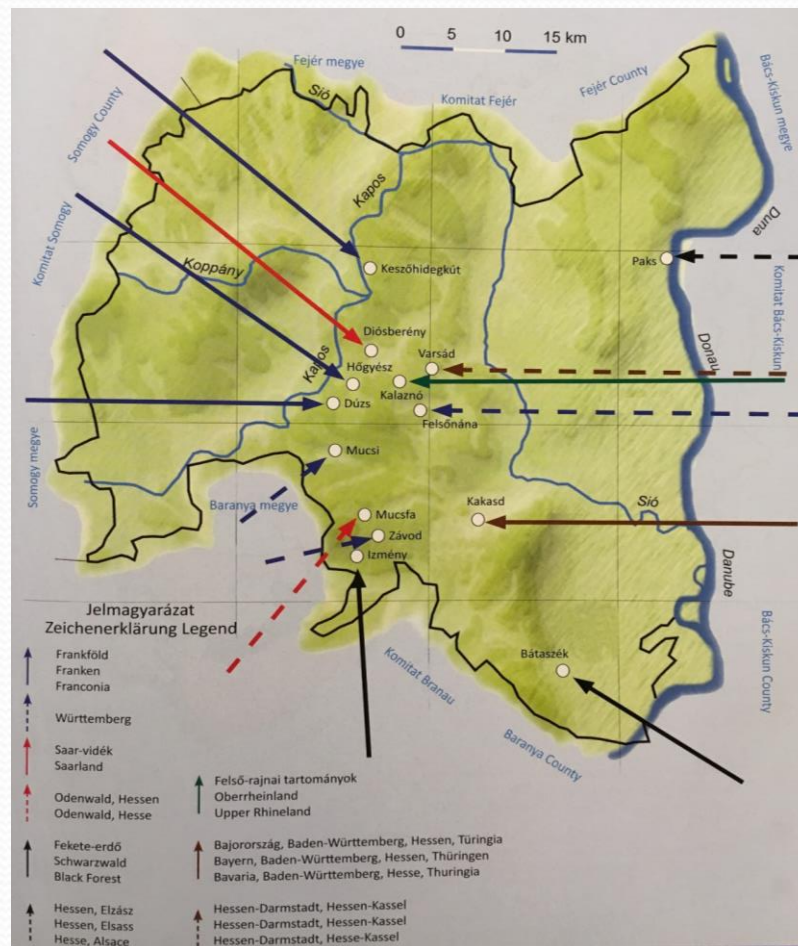
Tolna megye nemzetiségei 1720-1767

Forrás: K. Balog János (szerk.): Szekszárd város történeti monográfiája I. kötet. Szekszárd, é.n., 132-

133.o.

Szekszárdi Német Nemzetiségi Önkormányzat

1. A „Schwäbische Türkei” városa: Szekszárd

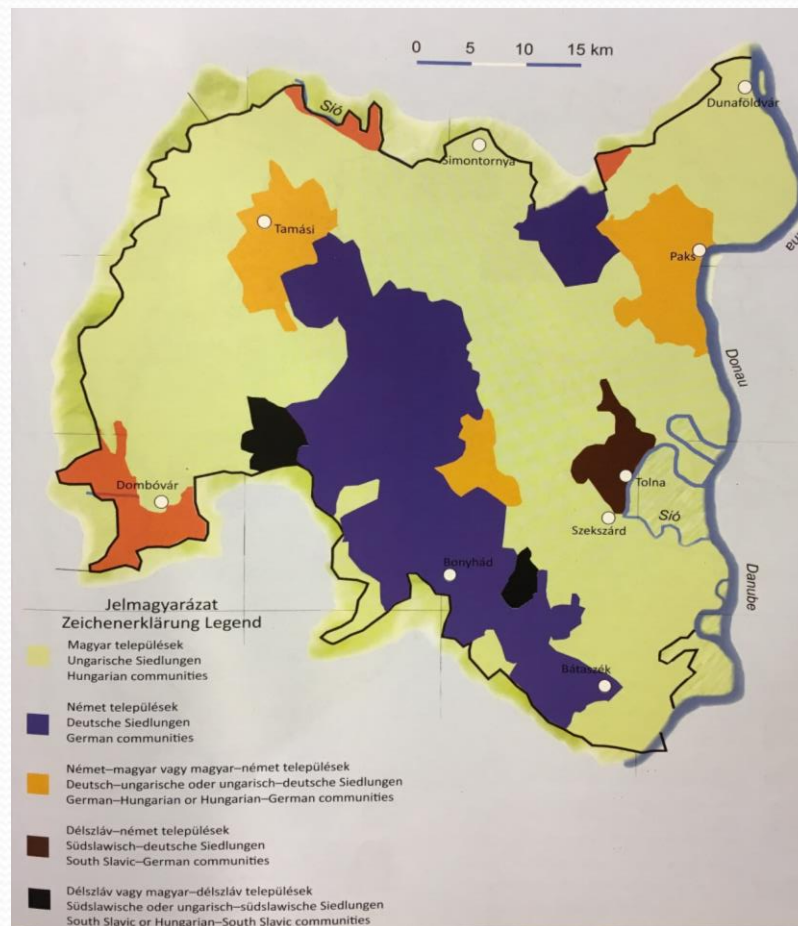

A tolna megyei németek származási helyei

Forrás: Szeri Árpád: Tolna megye történelmi atlasza. Szekszárd, 2013., 59.o.

Szekszárdi Német Nemzetiségi Önkormányzat

1. A „Schwäbische Türkei” városa: Szekszárd

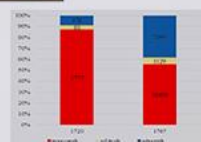

A Tolna megyei települések 18. sz-i etnikai összetétele

Forrás: Szeri Árpád: Tolna megye történelmi atlasza. Szekszárd, 2013., 63.o.

A „Schwäbische Türkei”
városa: Szekesard

Tolna megye nemzetiségei 1720-1767

A „Schwäbische Türkei”
városa: Szekszárd

A tolna megyei németek származási helyei

2. „Tiszteltessék, dicsértessék a szekszárdiakat ...” „Verehrt, gelobt seien die Seksarder”

Szekszárd főtere 1860 körül kép

- Német származású szakemberek szerepe Szekszárd belvárosának kialakításában
- 1794. tűzvész utáni városkép – Leopold Gruber földmérő nevéhez fűződik
- Belvárosi templom Tal(l)her József tervei alapján készült el
- A munkálatokat Schmidt Vencel kőművesmester vezette
- Az egykori apátság helyén áll a Vármegyeháza- Pollák Mihály tervei alapján
- Szentháromság- szobor – 1738-40 között pusztító pestisjárvány emlékéét őrzi. Trautsohn József apáti kormányzósága alatt épült.

2. „Tiszteltessék, dicsértessék a szekszárdiakat ...” „Verehrt, gelobt seien die Seksarder”

Forrás: Tormayscher Haus ([Szekszárd a XVIII.században és XIX. század első felében \(csatolna.hu\)](https://csatolna.hu))

- Telepesek Schwarzwaldból – tekintélyes polgárok - jellegzetes hangulatú házak (ma Bezerédj utca)
- Tormay (Krennmüller) féle ház
- A 3. sz. házban 1836-ban gyermekkert nyílt: Koholczer János és Számháber (Bati) János nevéhez fűződik
- Az 5. sz. épület tervezője Hans Petschnig. Séner János egykori zenetanár és családja lakta.

Forrás Séner Haus [Séner-ház épületdíszei – Köztérkép \(kozterkep.hu\)](https://kozterkep.hu)

„Ich schreibe dir, ich schreibe dir, ich schreibe dir“
„Ich schreibe dir, ich schreibe dir, ich schreibe dir“

Szenthármasság szobor

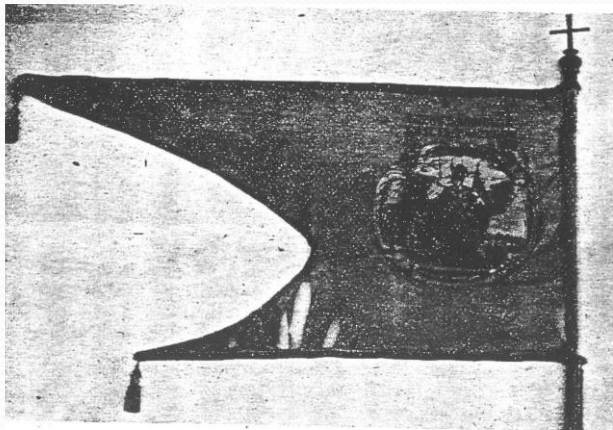
„Tudatlanság, az oktatásnak a legnagyobb ellensége”
„Nézd, az ott senki a Széchenyi!”

Sándor-ház - Sándor-ház

3. „A több lábon álló” német-magyarok

Die „auf mehreren Füßen stehenden” Deutsch-Ungaren

A szekszárdi fazekas céh régebbi zászlója 1793-ból.

Takács céh láda

- Céhek alakulása, városi címerhasználat a 18. sz-ban Az iparosok a magyarok és a csekély számú német telepesek közül kerültek ki
- 1720-tól 16 céhszervezet, ebből a varga, takács, fazekas
- Mesterségük mellett földműveléssel, szőlőtermesztéssel foglalkoztak
- Szekszárdon néhány kádármester tartotta kezében a piacot
- Az újraterelített szőlők egyre bővebb termése igényelte a hordót és a borászati eszközöket
- Schiszler Károly kádármester története

3. „A több lábon álló” német-magyarok Die „auf mehreren Füßen stehenden” Deutsch-Ungaren

Bátaapáti templom harangja

Szekszárdi evangélikus templom nagyharangja

- Wagner Károly harangöntőmester családi története
- Tolna megyei harangok: kajdacsí kisharang, szekszárdi evangélikus templom harangja, bátaapáti evangélikus templom nagyharangja, murgai evangélikus templom kisharangja, szedresi római katolikus templom kisharangja

В 1864 году в 3-й классификации
Благодаря этому в 1864 году в 3-й классификации

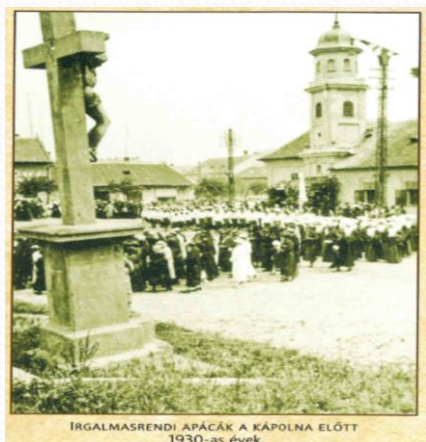

А. Александрович Рязанский в 1864 году в 3-й классификации

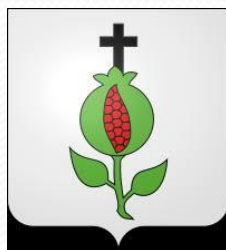

4. Krisztus szeretete sürget minket, Páli Szent Vince „szereteteányai”

Die Liebe von Christus bedrängt uns, Töchter der christlichen Liebe vom heiligen Vinzenz von Paul

- A Szent János és Pál kápolna – 1740-ben épült, villám, vihar, jégverés ellen, bevándorolt német polgárok építették.
- Német anyanyelvű hívek, reggeli és esti misék.
- Története összefonódik a kórházéval
- Irgalmasrendi nővérek megjelenése 1854-ben. Szerepük az ápoláson kívül a vallási nevelés a katolikus óvodaegyesületben ill. gyermekkertben, melyet Triebler Ilona (Ilma) vezet.

Wahrheit ist das Beste, was wir haben.
Das Beste ist aber „gemessen“
an der Wahrheit. Wahrheit ist das Beste,
was wir haben. Wahrheit ist das Beste,
was wir haben.

Krisztus szeretete sügöt minket,
Páli Szent Vince „szeretelédnyai”
Die Liebe von Christus bedrängt uns,
Töchter der christlichen Liebe vom heiligen
Vinzenz von Paul

5. „Fekete elefánt” – Augusz-ház „Schwarzer Elefant” – Augusz-Haus

Augusz Antal, 1875

Liszt Ferenc, 1873

Augusz-ház

- A Fekete elefánt fogadó története
- Az Augusz-ház építtetője: Augusz Antal. Szerepe Szekszárd város életében.
- A három részből álló épületegyüttes tervezője és kivitelezője: Stann Jakab
- Liszt Ferenc szekszárdi kötődése, barátsága Augusz Antallal. (Liszt Ferenc képe és írása Szekszárdról)

Teknik galleri - August 190
Johannes Holst - Regjeringen

Arne R. 1911

Ludvig 1917

Fekete elődöntő - Augusz bár,
„Schwarzer Pfötchen“ - August Haas

Am 18. Juni 1881 wurde in der Stadtverwaltung von Budapest ein Trauungsprotokoll zwischen dem k. k. Hof- und Kammersekretär August Haas und der k. k. Hof- und Kammersekretärin Miss Sabina Hest geschlossen. Das Paar wurde von dem k. k. Hof- und Kammersekretär August Haas und der k. k. Hof- und Kammersekretärin Miss Sabina Hest getraut. Das Paar wurde von dem k. k. Hof- und Kammersekretär August Haas und der k. k. Hof- und Kammersekretärin Miss Sabina Hest getraut.

6. Kulturális élet, örökségünk Kulturelles Leben, unser Erbe

Szervezetek:

- Magyarországi Német Színház /
Deutsche Bühne Ungarn
története, célja, feladata, előadásai
- Heinek Ottó Községi Ház /
Ottó Heinek Gemeinschaftshaus
története, elnevezése, Heinek
Ottó érdemei a magyarországi, a
szekszárdi német nemzetiség
életében.

6. Kulturális élet, örökségünk Kulturelles Leben, unser Erbe

Klészli János emlékérem

A sváb kulturális élet
kibontakozása:

- Az első svábbálok, kórus, klub, fúvószenekar, „kőszínház”
- Szekszárdi Német Nemzetiségi Egyesület megalakulása
- Pünkösdi Fesztivál létrehívása
- „Sváb Lakitelek” jelentősége az egyesület életében
- Német Baráti Kör megalakulása - Klészli János szerepe, a róla elnevezett díj

6. Kulturális élet, örökségünk Kulturelles Leben, unser Erbe

Kultúrccsoportok:

- Szekszárdi Német Nemzetiségi Baráti Kör Kórusa- 2004 óta „Mondschein” Szekszárdi Német Nemzetiségi Kórus
- Szekszárdi Német Nemzetiségi Baráti Kör Fúvószenekara- 1992 óta Német Nemzetiségi Fúvószenekar és Tűzoltózenekar – 1995 óta Alisca Brass Band
- Szekszárdi Ifjúsági Fúvószenekar (1988-tól) (kép)
- „Ifjú Szív” Magyarországi Német Nemzetiségi Néptáncgyűttes (1989-től) (kép)

Kulturális élet, örökség
Kulturális élet, örökség

Órvidéki Bútor Gyár

Kulturelle Idee, ökologische
Kulturreisereisen, unser Leben

DNV
Deutscher
Nationalitätenverein
e.V.

7. „Őseink szelleme a palackban” - A szőlő és bor városa „Der Geist unserer Ahnen ist in der Flasche.” Stadt der Trauben und des Weines

„Az én sorsom, hogy a gyerekkoromban megélt sváb borosgazda múltat életre leheljem”
(Heimann Zoltán)

- A szőlőtermesztés és borkészítés kétezer éves múltja.
- Szekszárdi szarkofág szőlőindás ábrázolása.
- Német telepések szakismerete, szorgalma, borkészítési hagyományai, új szőlőfajták honosítása, kadarka alapú vörösborkultúrája.
- Apáról fiúra örökített tudás és hagyomány, a közösséghez tartozás tudata a város életének meghatározói.
- A szekszárdi borkultúra úttörői, német telepes családok leszármazottjai.
- A szőlőművelés és borkészítés folyamata, kiemelten a szüret hagyománya.

7. „Őseink szelleme a palackban” - A szőlő és bor városa „Der Geist unserer Ahnen ist in der Flasche.” Stadt der Trauben und des Weines

Egy tipikus szekszárdi pinceajtó kicsinyített mása mint interaktív elem.

Az ajtó kinyitása után a belső felületen a „**Szellemi közösség - egymás mellett élés**” vezérmotívuma alapján a „szekszárdi fröccskalauz” látható. (a magyar eredetű szódavizet keveri a svábok által is kedvelt és fogyasztott borral, különböző arányokban)

„Geeht azelema e gelaackbat“ - A azlil ito her viron
„Gibt unserer Ahnen in der Flasche“

„Özeink azeileme a palackban”. A szőlő és bor városa
„Geist unserer Ahnen in der Flasche”

Weinherstellung

**Vielen Dank
für Ihre
Aufmerksamkeit**